

Araştırma Makalesi / Research Article

**SEYİT ONBAŞI'NIN ÇANAKKALE
SAVAŞLARINDAKİ ROLÜNE YÖNELİK
ÖĞRENCİLERİN VE ÖĞRETMEN
ADAYLARININ METAFORİK ALGILARI:
BOYLAMSAL BİR ARAŞTIRMA¹
Students and Pre-Service Teachers'
Metaphorical Perceptions about the Role
of Seyit Corporal in The Çanakkale Battles
Wars: Longitudinal Research**

Gönderim Tarihi /Received: 25.02.2020

Kabul Tarihi / Accepted: 26.06.2020

Doi: <https://doi.org/10.31795/baunsobed.694049>

Fatma TORUN*

Yasin DOĞAN**

Kamile GÜLÜM***

ÖZ: Bir kavramın benzer özelliklere sahip farklı kavramlarla ve mecazi bir yolla ifade edilmesine metafor denir. Son yıllarda bu yöntem eğitimde özellikle soyut konuları somutlaştırmak ve öğrenilenlerin kalıcılığını artırmak amacıyla sıklıkla kullanılmaktadır. Oluşturulan metaforlar bireylerin geçmiş bilgi ve tecrübelerinden etkilenmektedir. Türk tarihinde önemli izler bırakmış kişilerin öğretilmesinde de bireylerin geçmişte yaşamış kişilere ilişkin düşünceleri ve zihin dünyalarındaki anlamlandırmaları oluşturdukları metaforlar aracılığıyla tespit edilebilir. Seyit Onbaşı Türk tarihinde özellikle Çanakkale Savaşı'nda gösterdiği üstün başarı açısından önemli bir tarihi şahsiyettir. Bu çalışmanın amacı Adıyaman'da eğitim gören sosyal bilgiler, sınıf ve tarih öğretmen adaylarının ve 8. ve 12. sınıf öğrencilerinin Seyit Onbaşı ile ilgili oluşturdukları metaforları tespit etmektir. Çalışma nitel araştırma yöntemi ile yürütülmüş olup çalışma verileri metafor formu ile toplanmıştır. Metafor formunda toplanan veriler kullanılarak öğrencilerin ve öğretmen adaylarının Seyit Onbaşı'ya ilişkin algıları betimlenmeye çalışılmıştır. Bu açıdan çalışma betimsel tarama desenine uygun tasarlanmıştır. Toplanan veriler araştırmacılar tarafından içerik analizi ile analiz edilmiştir.

¹ Bu çalışmanın bir kısmı "Millî Mücadelenin 100. Yılında Kuvayı Milliye Şehri Balıkesir Uluslararası Sempozyumu (19-22 Eylül 2019)" nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur. Bu çalışmanın verileri 2017-2018 eğitim öğretim yılı güz döneminde toplandığından etik kurul izni bulunmamaktadır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, ftorun@adiyaman.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-2701-7377>

** Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, yasind@pau.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-1155-2105>

*** Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, kgulum@balikesir.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5564-0783>

Yapılan analizler sonucunda benzer metaforlara ilişkin kategoriler oluşturulmuştur. Bu kategoriler “Güç, Koruyucu/Kurtarıcı, Olağanüstülük, Fedakârlık, Umut ve Diğer” temaları altında toplanmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda öğretmen adaylarının 12. ve 8. Sınıf öğrencilerine göre daha fazla metafor oluşturdukları ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Seyit Onbaşı, Çanakkale Zaferi, Metafor, Öğretmen Adayı, Öğrenci, Biyografi.

ABSTRACT: Metaphor, which is explained as a way of expressing a concept with different concepts with similar features and in a figurative way is called a metaphor. In recent years, this method has been used frequently in education to embody abstract issues and to increase the permanence of education. Metaphors are influenced by individuals' past knowledge and experience. In the teaching of Turkish history, metaphor method is used to determine the views of students about people who lived in the past. Seyit Onbaşı is an important historical figure in Turkish history, especially in terms of its superior success in the Çanakkale victory. The aim of this study is to determine the metaphors about Seyit corporal formed by social studies, primary school, history pre-service teachers, 8th grade secondary school students and 12th grade students being educated in Adıyaman. The study was carried out with the qualitative research method and the study data were collected with the metaphor form. Using the data collected in the metaphor form, students and pre-service teachers' perceptions about Seyit Onbaşı were tried to be described. In this respect, the study is designed in accordance with the descriptive model. The collected data were analyzed by the researchers using content analysis. As a result of the analyzes, categories related to similar metaphors were created. These metaphors were gathered under the themes of “Power, Protector / Savior, Extraordinaryness, Sacrifice, Hope and Other”. As a result, it was revealed that pre-service teachers formed more metaphors than 12. high school and 8. middle school students.

Keywords: Corporal Seyit, Çanakkale Victory, Metaphor, Pre-Service Teacher, Student, Biography.

GİRİŞ

Çanakkale kara ve deniz savaşları Türk tarihinin en şanlı zaferlerinden biridir. Bu şanlı zafer sadece Türk tarihinde değil savaşa dahil olan diğer ülkelerin de tarihinde derin izler bırakmıştır. İtilaf devletleri bu cepheyi açarak önce Çanakkale boğazını geçmeyi ve böylece İstanbul'u daha kolay işgal etmeyi planlamışlardır. Böylelikle hasta adam olarak gördükleri Osmanlı Devleti'ne ağır bir darbe vuracak aynı zamanda müttefikleri Rusya'ya kolayca yardım götürebileceklerdi. Ancak savaşın seyri İtilaf devletlerinin planladıkları gibi gitmemiş ve 19 Şubat 1915 tarihinde başlayan Çanakkale Deniz Harekâtı 18 Mart 1915 tarihinde Türklerin şanlı zaferiyle sonuçlanmıştır (Gök, 2014). O güne kadar kolayca geçilebileceği düşünülen boğazlarımızın geçilemez olduğu anlaşılmış ve bu durum veciz bir söz haline dönüşen “Çanakkale geçilmez”

ifadesi ile tarihteki yerini almıştır (Taşkiran, 2009). Milli mücadelenin kazanılmasında da önemli bir yeri olan bu zafer savaşa dahil olan ve olmayan pek çok ülkenin basınında yer bulmuştur (Sarıkoşuncu ve Sarıkoşuncu Değerli, 2009). Bu açıdan Çanakkale Savaşı mazlum ülkelere kendi bağımsızlık zaferlerini kazanma konusunda ilham olmuş, düşman ülkelere ise korku salmıştır. Ancak bu zaferin kazanılması çok da kolay olmamıştır. Her iki tarafın da ağır kayıplar verdiği yüzbinlerce genç fidanın şehit düştüğü buna rağmen savaş boyunca güçlü bir direnç gösterilen destanlaşmış bir savaştır. Bu savaşın kazanılmasında askeri gücün yanı sıra vatan sevgisi ile üstün başarılar göstermiş pek çok kahramanın önemli rolü bulunmaktadır. Seyit Onbaşı da savaşın gizli kahramanlarından biridir. Koca Seyit Çanakkale Savaşında gösterdiği cesaret ve kahramanlığıyla tarihe geçmiştir.

Seyit Onbaşı 1889'da Balıkesir'in Havran ilçesine bağlı Çamlık Köyü'nde doğmuştur. Çiftçi bir ailenin oğlu olan Seyit, çocukluğundan beri gülbüz yapısı ve pehlivan görüntüsü ile dikkat çekmiş ve bu görüntüsünden dolayı ona "Koca" lakabı takılmıştır. Koca Seyit 1909 yılında askere alınmış ve üç yıllık askerken 1912'de Balkan Savaşları başlamış ve birliği ile birlikte bu savaşa katılmıştır. Balkan savaşlarından sonra terhis edilmemiş Çanakkale cephesine görevlendirilmiştir. Koca Seyit'in adını yaptığı kahramanlıkla tarihe yazdıran ise Çanakkale Savaşı olmuştur. Seyit Onbaşı, Çanakkale cephesinde Rumeli yakasındaki Mecidiye tabyasında topçu eri olarak görevlendirilmiştir (Özdemir, 2015). Mecidiye tabyası 18 Mart 1915'te İngilizlerin Ocean zırhlısı tarafından ateş altına alınmıştı ve bu zırhlı hiç durmadan cepheyi bombalıyordu. Bu bombardıman sırasında burada görev yapan erlerden bir kısmı sipere sığınmış, bir kısmı şehit olmuş bir kısmı ise yaralanmıştır. Balıkesirli Koca Seyit bombardımanda yaralanmış ancak yine de ayağa kalkabilmiştir. Seyit, düşman gemilerinin karaya iyice yaklaştığını, bataryadaki topların ise zarar gördüğünü fark etmiştir. Toplardan biri sağlamdır, ancak onu da mermi ağzına götüren vinç arızalanmıştır. Koca Seyit 215 okkalık (yaklaşık 275 kg) mermiyi tek başına sırtlanıp namluya sürmüştür. Seyit Onbaşı'nın namluya sürdüğü mermi Ocean zırhlısının dümenine isabet etmiş ve zırhlı ağır hasar almıştır. Bu olaydan sonra Çanakkale'deki birliğin komutanı Cevat Paşa, Seyit Onbaşı'nın yaptığı kahramanlığın duyurulması için mermi sırtındayken fotoğrafının çekilmesini istemiştir. Ancak Seyit Onbaşı kaç kez denemesine rağmen top mermisini kaldıramamıştır. Bunun üzerine bu kahramanlığın ölümsüzleştirilmesi için tahtadan bir top mermisi hazırlanmış ve Seyit Onbaşı'nın günümüze ulaşan resmi çekilmiştir (Taşkiran, 2009). Seyit Onbaşı'nın adını tarihe yazdıran olay kısaca böyledir. Seyit Onbaşı 1918'de köyüne dönmüş ve mesleği olan ormancılık ve kömürcülüğe devam etmiştir. 1934 yılındaki soyadı kanunu ile "Çabuk" soyadını alan Seyit Onbaşı 1939 yılında hayatını kaybetmiştir (Özdemir, 2015).

Sonuç olarak Seyit Onbaşı Çanakkale Savaşı'nın dönüm noktalarından birine imza atmıştır. Yukarıda da bahsedildiği gibi gerek Çanakkale Savaşı'nın gerekse Milli mücadele dönemindeki diğer savaşların kazanılmasında Seyit Onbaşı ve onun gibi birçok gizli kahramanın rolü büyüktür. Hiç şüphesiz bu kahramanların tarih öğretiminde hak ettikleri yeri almaları da önemli bir konudur. Çünkü tarih konularının öğretiminde temel amaçlardan biri de “*milli kimliğin oluşmasında ortak tarihin rolünü kavrayarak kültürel ve tarihi mirasa sahip çıkan bireyler yetiştirmektir*” (MEB, 2018). Bu kahramanların bağımsızlık yolunda yapmış oldukları fedakarlıklar ön plana çıkarılarak programın yetiştirmeyi hedeflediği bireylerin yetişmesine katkıda bulunulabilir. Ancak yapılan araştırmalar Seyit Onbaşı'nın yapmış olduğu gibi pek çok kahramanlıklara sahne olmuş Çanakkale savaşına tarih öğretim programlarında yeterince yer verilmediğini ortaya çıkarmıştır (Aslan, 2017). Turan (2015) Türkiye’de 1985-2015 yılları arasında tarih konularını kapsayan öğretim programlarını ve ders kitaplarında Çanakkale savaşlarının ele alınış şeklini incelemiştir. Çalışma sonucunda gerek öğretim programlarında gerekse ders kitaplarında bu savaşın daha çok askeri ve siyasi boyutunun ele alındığını ve M. Kemal’in savaşın gidişatı üzerindeki etkisine yer verildiğini tespit etmiştir. Savaşın bu kadar dar kapsamlı ele alındığı öğretim programlarında savaşın gizli kahramanlarına hak ettikleri ölçüde yer verilmemiştir. Bu kahramanlar daha çok roman, şiir veya öykü gibi edebi ürünlerde kendilerine yer bulabilmişlerdir. Seyit Onbaşı'nın da yapmış olduğu kahramanlık pek çok edebi üründe yer almaktadır (Yılmaz, 2017).

Bu kahramanların öğretim programı ve ders kitaplarındaki görünürlükleri öğrencilerin bu kahramanlara yönelik algı oluşturmalarında önemlidir. Çünkü öğrencilerde bu kahramanlara ilişkin oluşacak algı milli kimlik ve bilincin oluşumunda önemli bir etkiye sahiptir. Yapılan araştırmalar geçmişteki tarih öğretim programlarında Çanakkale Savaşındaki kahramanların başarıları bu amaçla kullanıldığını ortaya çıkarmıştır. (Gençoğlu, 2016). Bu kapsamda öncelikle öğrencilerin bu kahramanlara yüklemiş oldukları anlam ve onlarla ilgili sahip oldukları algının belirlenmesi gerekir. Metafor bu algının belirlenmesinde etkili yöntemlerden biridir. Son yıllarda eğitim alanında bireylerin bir kişi, olay veya olguya yönelik görüşlerini belirlemede metafor yöntemi sıkça kullanılmaktadır. Metafor, “bir şeyi diğerine göre anlamak ve deneyimlemek” şeklinde tanımlanabilir (Lakoff ve Johnson, 1980). Metaforlar genellikle olaylar, kavramlar ve süreçler arasındaki benzerliği etiketlemek için kullanılırlar. Lakoff ve Johnson (1980) metaforun şiirsel hayal gücünün ve retorik gelişiminin bir aracı olarak dilsel bir unsur olarak çoğu insan tarafından sıkça kullanıldığını belirtmiştir. Ancak metaforun sadece dilsel bir unsur olmadığını günlük yaşamda düşünce ve eylemde de insanların metaforu (bilinçli veya bilinçsiz) yaygın olarak kullandıklarını ifade etmiştir. Luke (2004) metaforların farklı rollere sahip olduğunu

ifade etmiştir. Bir metaforun bazen duygusal bir bağ, bazen kurucu bir güç aracı, bazen ise kısıtlayıcı bir unsur olarak kullanılabileceğini belirtmiştir. İnsan günlük yaşam içerisinde farkında olarak veya olmayarak pek çok metafor kullanır.

Metaforun günlük yaşamda pek çok kullanım amacı vardır. Örneğin insan algısının hangi yönde ilerlediğini belirlemek için metafor kullanılır ve bu durum bireyin çevresini nasıl algıladığı ile ilgili ipuçları içerir. Bireylerin oluşturdukları metaforlar sayesinde o kişilerin metafor oluşturdukları konuya ilişkin inançları ile ilgili bilgi sağlar (Tannehill ve MacPhail, 2014). İnsanlar soyut kavramlara hakim olabilmek için onları somutlaştırma yoluna gider ve metaforu kullanır (Forceville, 2006). Metaforlar, bilmediğimiz konseptleri ve şeyleri anlamamızı sağlar, ama aynı zamanda bu kavramlara ve şeylere cevap verme şeklimizi yapılandırır (Markham, 2003). Kalyoncu (2012) ise kişisel algıları ortaya çıkarmada metaforun iyi bir araç olabileceğini ifade etmiştir. Ayrıca metaforun önemli işlevlerinden biri de öğrencinin öğrendiği bilgileri önceki bildiklerine bağlayarak daha fazla akılda tutmasına yardımcı olmasıdır (Arslan ve Bayrakçı, 2006). Sonuç olarak metafor eğitimde öğrencilerin bir olay, olgu, kavram veya tarihi şahsiyete ilişkin algılarını belirlemede oldukça etkili bir yöntemdir.

Çanakkale Savaşı ile adını tarihe yazdıran Seyit Onbaşı ile ilgili literatür tarandığında doğrudan bu kahraman ile ilgili yapılmış bir çalışmaya rastlanmamış, bazı çalışmalarda kısmen değinildiği belirlenmiştir (Sarıkoyuncu ve Sarıkoyuncu Değerli, 2009; Taşkıran, 2009; Gök, 2014; Özdemir, 2015; Gençoğlu, 2016; Yılmaz, 2017). Yukarıda da belirtildiği gibi öğrencilerde milli kimliğin oluşmasında savaş kahramanlarına yükledikleri anlamların önemli olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda hazırlanan bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının ve öğrencilerin (ortaokul ve lise) Çanakkale Deniz Savaşı kahramanlarından Seyit Onbaşı ile ilgili sahip oldukları algıya ilişkin oluşturdukları metaforları belirlemektir. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki alt problemler belirlenmiştir.

1. Katılımcıların Seyit Onbaşı ile ilgili oluşturdukları metaforlar nelerdir?
2. Katılımcıların Seyit Onbaşı ile ilgili oluşturdukları metaforlar öğrenim gördükleri kademeler açısından nasıldır?

YÖNTEM

Çalışma nitel araştırma yöntemi ile yürütülmüş ve metafor formu oluşturularak katılımcılardan veri toplanmıştır. Morgan (1986) metaforların "bir durumu betimleme ve bir süreci hızlandırma veya iyileştirme" gibi iki temel amacının olduğunu ifade etmiştir (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada öğrenci ve öğretmen adaylarının Seyit Onbaşı'ya ilişkin algıları metaforlar aracılığı ile betimlenmeye çalışılmıştır. Bu açıdan çalışma betimsel tarama desenine uygun kurgulanmıştır.

Katılımcılar

Çalışmanın katılımcılarını Adıyaman il merkezinde öğrenim gören ortaokul ve lise öğrencileri ile öğretmen adayları oluşturmaktadır. Katılımcılardan 285'i 8. Sınıf ortaokul öğrencilerinden, 213'ü 12. Sınıf lise öğrencilerinden ve 263'ü öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Öğretmen adayları Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenliği programlarında öğrenim gören, ayrıca tarih bölümü mezunu ve bu üniversitede formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarını kapsamaktadır.

Verilerin Toplanması

Katılımcıların Seyit Onbaşı ile ilgili sahip oldukları algıya ilişkin oluşturdukları metaforları belirlemek için metafor formu hazırlanmıştır. Hazırlanan formda "Seyit Onbaşıgibidir. Çünkü;....." şeklinde bir ifade kullanılmış ve katılımcılardan bu ifadeyi Seyit Onbaşı ile ilgili oluşturdukları metafor ve açıklaması ile tamamlamaları istenmiştir. Araştırmacılar, birçok alan veya konu ile ilgili metafor çalışmaları yapabilirler. Ancak oluşturulan metaforların anlam kazanması ve daha kolay yorumlanabilmesi açısından mutlaka oluşturulan metaforların "neden"inin sorgulanması gerekir. Çünkü her birey benzer metafora farklı bir anlam yükleyebilir ve bu durum oluşturulan metaforların gücünü etkiler (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Yukarıda da belirtildiği gibi metaforlar, olaylar, kavramlar ve süreçler arasındaki benzerliği etiketler. Lakoff ve Johnson'a (1980) göre, düşüncemizi kontrol eden kavramlar aynı zamanda algıladıklarımızı, dünyada nasıl dolaştığımızı ve insanlarla nasıl ilişki kurduğumuzu da yapılandırmaktadır. Bu açıdan bu çalışmada öğrencilerin ve öğretmen adaylarının Seyit Onbaşı'ya yükledikleri anlamları ortaya çıkarmak için metafor tekniği kullanılmıştır. Böylece katılımcıların Seyit Onbaşı'ya ilişkin algılarının farklı boyutları da belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcıların metafor kavramını daha iyi anlamalarını ve farklı metaforlar oluşturmalarını sağlamak için metafor formunda kavram açıklanmış ve çalışma konusundan farklı birkaç metafor örneğine yer verilmiştir.

Verilerin analizi

Katılımcıların Seyit Onbaşı'ya ilişkin hazırlamış oldukları metaforlar içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada tematik kodlama yaklaşımı benimsenerek analiz yapılmıştır. Bunun için öncelikle oluşturulan tüm metaforlar bilgisayara aktarılmış ve katılımcıların oluşturdukları metaforlara ilişkin "neden"lere göre metaforlar kodlanmıştır. Kodlama işlemi önce veri setinin bir kısmına uygulanmış ve ortaya çıkan kodlara göre diğer metaforların kodlama işlemi tamamlanmıştır. Tematik kodlama yaklaşımında verilerin tamamı kodlanabileceği gibi kodlama işlemi belli bir bölümde de yapılabilir (Robson, 2015). Daha sonra aynı etiketteki kodlar bir tema altında gruplandırılmıştır.

Analiz süreci sonunda katılımcıların oluşturdukları metaforlar altı tema altında toplanmıştır. Bu temalar;

1. Güç: Bu tema altında oluşturulan metaforlarda daha çok Seyit Onbaşı'nın 215 okkalık mermiyi kaldırmak için kullandığı fiziksel güce atıfta bulunulmuştur. Çevresine göre daha güçlü kişiler, canlılar, varlıklar veya kavramlar metafor olarak kullanılmıştır.
2. Kurtarıcı/Koruyucu: Katılımcılar bu tema ile ilgili bireyleri çevreden gelebilecek olası tehlikelere karşı koruyan veya bu tehlikeli durumdan kurtarıp çıkararak kişi, varlık veya durumları metafor olarak kullanmışlardır.
3. Fedakârlık: Bu temada Seyit Onbaşı'nın savaş esnasında her türlü güçlüğe göğüs gererek kendini vatani için feda etmeyi göze almasına ilişkin metaforlar oluşturulmuş. Katılımcılar bu tema ile ilgili daha çok kişileri (anne, baba...) metafor olarak kullanmışlardır.
4. Olağanüstülük: Bu tema altında da katılımcılar "güç" temasında olduğu gibi Seyit Onbaşı'nın fiziksel gücüne atıfta bulunmuş ancak bu fiziksel gücün olağanüstü bir güç olabileceğini ifade eden metaforlar oluşturmuşlardır.
5. Umut: Seyit Onbaşı'nın düşman gemisini batırmasının savaşın seyri- ni değiştirdiğine ve diğer milletlere umut olduğuna ilişkin metaforlar oluşturulmuştur.
6. Diğer: Metafor olarak kabul edilen ancak diğer temalarla ilişkisi olmayan metaforlar bu başlık altında toplanmıştır.

Bunlar dışında metaforik bir anlam içermeyen kavram ve tanımlar belirlenmiş ve bunlar temalardan çıkarılmıştır. Analizler araştırmacıların ortak katıldığı toplantılarda görüş birliği sağlanarak yapılmıştır. Görüş birliği sağlanamayan metaforlarda iki araştırmacının hemfikir olduğu metaforlar aynı temada toplanmıştır. Çalışmada aynı isimli bazı metaforlar farklı temalarda yer almıştır. Bunun temel nedeni ise aynı kavrama katılımcılardan bazılarının farklı anlamlar yüklemiş olmasıdır.

BULGULAR

Araştırmanın ilk alt problemi "Katılımcıların Seyit Onbaşı ile ilgili oluşturdukları metaforlar nelerdir?" şeklindedir. Bu kapsamda katılımcıların oluşturdukları benzer metaforlar kodlanmış ve temalara ayrılmıştır. Katılımcıların oluşturdukları metaforlar "Güç, Kurtarıcı/koruyucu, Fedakârlık, Olağanüstülük, Umut ve Diğer" temaları altında toplanmıştır. Bu alt probleme ait bulgular her

eğitim düzeyinde kaç farklı metafor oluşturulduğu ve oluşturulan metaforların toplam frekans sayısının ne kadar olduğunun incelenmesiyle elde edilmiştir. Elde edilen bulgular her tema için bir tablo hazırlanarak sunulmuştur. Bu kapsamda en fazla metaforun Güç teması ile ilgili oluşturulduğu belirlenmiştir. Güç teması ile ilgili oluşturulan metaforlar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların Güç Teması ile İlgili Oluşturdukları Metaforlar

Tema	Lisans	Lise 12. Sınıf		Ortaokul 8. Sınıf		
	Metaforlar	f	Metaforlar	f	Metaforlar	F
Güç	Aslan	11	Aslan	13	Aslan	21
	Halterci	5	Vinç	8	Dağ	7
	İman	4	Halterci	4	Vinç	6
	Dağ	4	Çelik	4	Çelik	5
	Vinç	3	Kardelen	2	Dünya	4
	Demir	3	Kale	2	Pehlivan	3
	Silgi	2	Güneş	2	Halterci	3
	Gülle	2	Çınar ağacı	2	Kepece	3
	Bedir aslanı	2	Galatasaray takımı	2	Yıldırım	2
	Koca çınar	2	Batmak üzere olan gemi kaptanı	2	Cesaret abidesi	2
	Olimpiyat şampiyonu	2	Özgürlüğe uçan kartal	1	Kale	2
	Hz. Hamza	2	Kalp	1	Ağaç	2
	Azrail	1	Dağ	1	Helikopter	2
	Helikopter pervanesi	1	Hamal	1	Şimşek	1
	Füze	1	Sahabe	1	Kaplumbağa	1
	Savaş makinası	1	Hz. Hamza	1	At	1
	Deli cesareti	1	Makinalı tüfek	1	Terazi	1
	Azim	1	Taş	1	Gök gürültüsü	1
	Şimşek	1	Öğretmenim	1	Okyanus	1
	Bükülmez bilek	1	Güç birliği	1	Fil	1
	Diyarbakır surları	1	Türk tankı	1	Balon	1
	Ayak	1	Vezire dönüşen piyon	1	Çekici	1
	Telefon bataryası	1	Salyangoz	1	Mancınık	1
	Kartal	1	Kaplumbağa	1	Sağlam temel	1
	Kaplumbağa	1			Hz. Ömer	1
	Ahmet Kaya	1			Mandal	1
	Acı	1			Araba	1
	Tank	1			Dövüşçü	1
	Kardelen	1				
	Toplam	29	59	24	65	28

Katılımcılar tarafından Güç teması ile ilgili oluşturulan metaforlar Tablo 1’de sunulmuştur. Bu tema ile ilgili en fazla metafor çeşidini öğretmen adayları (29) ve ortaokul öğrencileri (28) oluşturmuştur. Lise öğrencileri ise (24) çeşit metafor oluşturmuştur. Ancak metaforların frekans sayısı incelendiğinde ortaokul

öğrencilerinin (f=77) en fazla metafor oluşturan grup olduğu belirlenmiştir. Bu tema ile ilgili lise öğrencilerinin f=65, öğretmen adaylarının ise f=59 metafor oluşturdıkları belirlenmiştir. Güç teması ile ilgili oluşturulan metaforların açıklamaları incelendiğinde öğrencilerin Seyit Onbaşı'nın fiziki özelliklerini ve kas kuvvetini düşünerek bu metaforları oluşturdıkları ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda ortaokul öğrencilerinin Seyit Onbaşı ile ilgili algılarının daha çok onun fiziki gücü üzerinde odaklandığı, bu açıdan diğer gruplara göre bu tema ile ilgili daha fazla metafor oluşturdıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu tema altında her üç grup da frekans sayısı açısından en fazla “aslan” metaforunu kullanmışlardır. Ortaokul öğrencilerinden 21'i, lise öğrencilerinden 13'ü, öğretmen adaylarından ise 11'i aslan metaforunu kullanmıştır. Ayrıca “halterci ve vinç” metaforları her üç grupta da metafor olarak kullanılırken, “çelik ve tank” kavramları da en az iki grup tarafından metafor olarak kullanılmıştır. Katılımcıların bu tema ile ilgili oluşturdıkları metaforların açıklamalarına ilişkin örnekler aşağıda yer almaktadır.

“Seyit Onbaşı **vinçe** benzer. Çünkü vinçler tuttuğunu kaldırır. Seyit Onbaşı ise o kadar ağır bir şeyi yaralı olarak kaldırmıştır. Seyit Onbaşı **mandala** benzer. Çünkü kendinden ağır şeyleri taşır mandal. Kıyafetleri falan taşır, tıpkı Seyit Onbaşı gibi. Seyit Onbaşı **kaleye** benzer. Çünkü kale dimdik ve dayanıklı bir yapıya sahiptir. Seyit Onbaşı da normal bir insanın taşıyamayacağı çok ağır mermileri o anki hırsıyla taşımış ve sonuç olarak düşmanın karşısına dikilmiştir. (Ortaokul)

“Seyit Onbaşı **halterciye** benzer. Çünkü halterci nasıl ağır bir şeyi kaldırıyorsa Seyit Onbaşı da top mermisini kaldırdığı için halterciye benzer. Seyit Onbaşı **vezire dönüşen piyona** benzer. Çünkü savaşın ortasında tam düşmana karşı yenilmişken belki de küçük bir piyon olan Seyit Onbaşı bir anda ağır bir mermiyi kaldırıp savaşı kendi lehimize çevirmiştir. Seyit Onbaşı **kardelene** benzer. Çünkü o, zor durumda kurtuluşu sağlayan biridir. Aynı kardelenin o kadar karın altından çıkıp sert, rüzgârlı, fırtınalı havada dimdik durduğu gibi. (Lise)”

“Seyit Onbaşı **aslana** benzer. Çünkü aslan güçlü kuvvetlidir, Seyit Onbaşı da kaldırdığı mermiyle bir aslan gibi güçlü olduğunu göstermiştir. Seyit Onbaşı **dağa** benzer. Çünkü dağa ne kadar yük yüklersen yükü bana mısın demiyor, taşıyor. Seyit Onbaşı da içindeki inancı sayesinde bana mısın demedi. Seyit Onbaşı **kartala** benzer. Çünkü kartala uzaktan baktığın zaman güçlü olduğu tam anlaşılmaz. Ama tuttuğu hayvanları indirir. Avını kaçırmadan yer. O zaman insan irkilir. (Üniversite)”

Katılımcıların oluşturdıkları metaforlar temalara ayrıldığında en fazla metaforun yer aldığı ikinci tema Kurtarıcı/Koruyucu kategorisi olmuştur. Bu temaya ilişkin oluşturulan metaforlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Katılımcıların Kurtarıcı/Koruyucu Teması ile İlgili Oluşturdukları Metaforlar

Tema	Lisans	Lise 12. Sınıf	Ortaokul 8. Sınıf	
Kurtarıcı/ Koruyucu	Metaforlar	f Metaforlar	f Metaforlar	
	Hızır	9 Zırh	2 Hızır	
	Cankurtaran	3 Can yeleği	1 Çatı	
	Doktor	2 Antibiyotik	1 Panzer	
	Hayat kurtarıcı	1 M. Kemal Atatürk	1 Cankurtaran	
	Tuz	1 Yiğit	1 Ejderha	
	Kurtarıcı bot	1 Beyaz atlı prens	1 Ağabey	
	Oksijen	1 Doktor	1 Bahçivan	
	Belkemiği	1 Joker	1 Yüksek duvar	
	Alex	1 İlaç	1 Sonbahar	
	İlaç	1 Son yazılıya çalışan öğrenci	1	
	Direk	1 Savunma oyuncusu	1	
	Yaser Arafat	1 Forvet	1	
	Hastalığa direnen hücre	1 Bruno Alves	1	
	Okçu	1 Nokta	1	
	Son dakika golü	1 İpucu	1	
		Altın vuruş	1	
	Toplam	15	26	17
			16	9
				12

Katılımcıların Kurtarıcı/Koruyucu teması ile ilgili oluşturulan metaforlar Tablo 2'de gösterilmiştir. Katılımcıların bu tema ile ilgili oluşturdukları metaforlarda Seyit Onbaşı'nın savaşın seyrini değiştirerek milletin kurtarıcısı olduğuna vurgu yaptıkları ortaya çıkmıştır. Bu tema ile ilgili en fazla metafor çeşidini lise öğrencileri (16) ile öğretmen adayları (15) oluşturmuştur. Frekans sayısı açısından ise en fazla metaforu öğretmen adayları (26) oluştururken, en az metaforu ortaokul öğrencilerinin (12) oluşturduğu belirlenmiştir. Bu tema ile ilgili hem metafor çeşidi açısından (9) hem de frekans sayısı açısından (12) en az metaforu ortaokul öğrencilerinin oluşturduğu belirlenmiştir. Bu bulgu ortaokul öğrencilerinin diğer gruplara göre Seyit Onbaşı'nın Çanakkale Savaşı'nın seyrini etkilemesi açısından yeterli bilgiye sahip olmadıkları için bu tema ile ilgili metafor oluşturmada zayıf kaldıkları şeklinde yorumlanabilir. Öğretmen adayları bu tema ile ilgili en fazla "Hızır (f=9)", lise öğrencileri "zırh (f=2)", ortaokul öğrencileri ise yine "Hızır (f=2)" metaforlarını oluşturmuşlardır. Ayrıca "doktor, ilaç ve cankurtaran" metaforları en az iki grupta metafor olarak kullanılmıştır. Bu temaya ilişkin öğrenci ve öğretmen adaylarının oluşturdukları metafor örnekleri aşağıda yer almaktadır.

"Seyit Onbaşı **Hızır'a** benzer. Hızır nasıl ki beklenmeyen bir anda ortaya çıkıp insanları çaresizlikten kurtarıyorsa, Seyit Onbaşı da umutların bittiği anda ortaya çıkmıştır. Seyit Onbaşı **bahçivana** benzer. Çünkü bahçivan nasıl ki bitki-

leri koruyorsa Seyit Onbaşı da vatani korumuştur. Seyit Onbaşı bir **çatıya** benzer. Çünkü nasıl ki bir çatı evi koruyorsa Seyit Onbaşı da bu vatani korumak, kurtarmak için o mermiyi bizim için kaldırmıştır. (Ortaokul)

“Seyit onbaşı ameliyathanede elinde neşter tutan bir **doktora** benzer. Çünkü Seyit Onbaşı zor olan bir şeyi yaparak onca insanın canını kurtarmıştır. Seyit Onbaşı **antibiyotiğe** benzer. Çünkü tam vücudun zayıf düştüğü anda onu alırız. Seyit Onbaşı **beyaz atlı prene** benzer. Çünkü her masalda olduğu gibi gelip bizi o cehennemden kurtaran kişi olduğu için. (Lise)”

“Seyit Onbaşı **tuza** benzer. Çünkü her yemekte tuz olmazsa olmazlardan olduğu gibi Çanakkale Seyit Onbaşı'sız olmaz. Seyit Onbaşı **son dakika golü** gibidir. Çünkü tam maçı kaybettik derken oyunun kaderini değiştirir. Seyit Onbaşı'nın son dakikalarda savaşın kaderini değiştiren mermisi gibi. Seyit Onbaşı **ilaca** benzer. Çünkü ilaçlar nasıl ki vücuttaki mikropları öldürüp, hastalığı giderirse Seyit Onbaşı da o günkü koşullarda tam tesirli bir ilaç etkisi göstererek düşman gemilerini batırıp milletin kurtulmasına etki etmiştir. (Üniversite).”

Katılımcıların oluşturdukları metaforlar temalara ayrıldığında en fazla metaforun yer aldığı üçüncü tema Olağanüstülük kategorisi olmuştur. Bu temaya ilişkin oluşturulan metaforlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Katılımcıların Olağanüstülük Teması ile İlgili Oluşturdukları Metaforlar

Tema	Lisans		Lise 12. Sınıf		Ortaokul 8. Sınıf		
	Metaforlar	f	Metaforlar	f	Metaforlar	f	
Olağanüstülük	Atom karınca	9	Atom karınca	10	Atom karınca	20	
	Süper kahraman	7	Süper kahraman	5	Süper kahraman	6	
	Masal kahramanı	5	Hulk	3	Dev bir ordu	3	
	Mucize	4	Rambo	2	Robot	2	
	Demirden sırt	2	Dev	2	Dev	1	
	Efsane	2	Tek kişilik ordu	2			
	Siper	1	Destan	1			
	Evliya	1	Herkül	1			
	Sihirli ok	1	Mancınık	1			
	Temel reis	1	Mucize	1			
	Herkül ve Rüstem	1					
	Destan	1					
	Rüya	1					
	Toplam	13	36	10	28	5	32

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların Seyit Onbaşı'ya olağanüstü kişi veya varlıklara ait özellikleri yükledikleri ve bu doğrultuda metaforlar oluşturdukları ortaya çıkmıştır. Bu tema ile ilgili metafor çeşidi açısından en fazla metaforu

öğretmen adaylarının (13) oluşturduğu, bunu lise (10) ve ortaokul (5) öğrencilerinin izlediği belirlenmiştir. Frekans sayısı açısından öğretmen adayları (f=36), ortaokul öğrencileri (f=32) ve lise öğrencileri ise (f=28) metafor oluşturmuştur. Katılımcılardan her üç grup da Seyit Onbaşı ile ilgili en fazla “atom karınca ve süper kahraman” metaforlarını oluşturmuşlardır. Bunun dışında “destan, dev, Herkül” üç gruptan ikisi tarafından ortak kullanılan metaforlar arasındadır. Çocukların yetişkinlere göre zihinsel tasarım açısından gerçek ve hayal dünyasının zaman zaman ilişkilendirildiği daha fantastik bir algıya sahip oldukları bilinmektedir. Ortaokul öğrencileri buldukları yaş itibarı ile lise öğrencilerine ve öğretmen adaylarına göre daha fazla hayal dünyasında yaşayan, olaylara daha kurgusal yaklaşan ve fantastik düşünen bir evrede yer almaktadırlar. Bu kapsamda ortaokul öğrencilerinin olağanüstülük veya gerçeküstülük ile ilişkili daha fazla metafor oluşturmaları beklenirdi. Ancak bu tema ile ilgili en az metafor çeşidi oluşturan grup ortaokul öğrencileri olmuştur. Bu sonuç ortaokul öğrencilerinin fantastik düşünme evresine en yakın grup olmasına rağmen hayal güçlerinin yeterince gelişmemiş olduğunu veya metaforlarını bu zihinsel tasarım ile kurgulayamadıklarını ortaya çıkarmıştır. Bu durum, eğitim ve öğretimde öğrencilerin hayal dünyasını geliştirecek farklı öğretim teknik ve yöntemlerine yeterince yer verilmediğinden kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir. Hayal gücü yeterince gelişmeyen çocukların yaratıcı düşünme becerilerinin de bu durumdan olumsuz etkileneceği düşünülmektedir. Bu açıdan eğitim ve öğretimde “metafor” gibi farklı teknik ve yöntemlere daha fazla yer verilmesi öğrencilerin hayal dünyasını geliştirmeye katkı sağlayabilir. Olağanüstülük temasına ilişkin öğrenci ve öğretmen adaylarının oluşturdukları metafor örnekleri aşağıda yer almaktadır.

“Seyit Onbaşı **atom karınca** gibidir. Çünkü inanılmaz derecede güçlüdür. Seyit Onbaşı’yı Batman, Süpermen gibi bir **süper kahramana** benzettim. Onlar düşmanlardan kurtarıyor bizi O da yani Koca Seyit de düşmanların saldırısından kurtaran bir süper kahramandır. Seyit Onbaşı **yıkılmaz bir deve** benzer. Çünkü nasıl ki devler bir darbe alınca yıkılmıyor Seyit Onbaşı da mermiyi kaldırıncaya yıkılmadı.” (Ortaokul)

“Seyit Onbaşı **Hulk’a** benzer. Çünkü çok ağır bir şeyi kaldırdığı için çok güçlü olduğunu düşündüm ve onu Hulk’a benzettim. Seyit Onbaşı **dev bir mancınığa** benzer. Çünkü onun attığı o mermi basit bir mermi değildir. Düşman üzerine atılmış bir güldür. Onları bertaraf etmiştir. Tıpkı mancınık gibi. Seyit Onbaşı **Herkül’e** benzer. Çünkü o da Seyit Onbaşı gibi en zor anlarda yetişen güçlü biridir.” (Lise)

“Seyit Onbaşı **Herkül ve Rüstem’e** benzer. Çünkü nasıl ki Herkül ve Rüstem İran’ın ve Yunan’ın kahramanlarıdır, Seyit Onbaşı da hamiyet-i milliyenin ve

diniyesiyle tek başına bir devlete karşı koymuş ve onların yenilgiye uğramalarında önemli rol oynamışlardır. Seyit Onbaşı **rüyaya** benzer. Çünkü rüyada olması zor veya imkânsız şeyler olurken Seyit Onbaşı imkânsızı başararak 275 kg bir top mermisini kaldırmış ve imkansızı başarmıştır.” (Üniversite)

Katılımcıların oluşturdukları metaforlar temalara ayrıldığında en fazla metaforun yer aldığı dördüncü tema Fedakârlık kategorisi olmuştur. Bu temaya ilişkin oluşturulan metaforlar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Katılımcıların Fedakârlık Teması ile İlgili Oluşturdukları Metaforlar

Tema	Lisans		Lise 12. Sınıf		Ortaokul 8. Sınıf	
	Metaforlar	f	Metaforlar	f	Metaforlar	f
Fedakârlık	Baba	16	Baba	11	Anne	12
	Anne	11	Anne	5	Baba	4
	Öğretmen	2	Arı	1	Mermi	3
	Gemiyi kurtaran kaptan	2	Recep Tayyip Erdoğan	1	Kartal	2
	Nene Hatun	2	Kaplumbağa	1	Arı	2
	Pir	1	Gül diken	1	Kuş	1
	Rehber kuş	1	Mum	1	Aşk	1
	İtfaiyeci	1			Soma şehitleri	1
	Ulubatlı Hasan	1			Komşu	1
	Toplam	9	37	7	21	9

Elde edilen bulgulara göre bu tema ile ilgili öğretmen adayları 9 farklı metafor oluştururken bu metaforların frekans sayısı 37 olarak belirlenmiştir. Ortaokul öğrencileri de 9 farklı metafor oluştururken metaforların frekans sayısı 27 olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda öğretmen adayları ile ortaokul öğrencilerinin çeşit bakımından eşit sayıda metafor oluşturdukları ancak frekans sayısı bakımından öğretmen adaylarının daha fazla metafor oluşturduğu belirlenmiştir. Lise öğrencilerinin ise 7 farklı metafor oluştururken bu metaforların frekans sayısının 21 olduğu ortaya çıkmıştır. Bu tema ile ilgili her üç grubun da en fazla “baba ve anne” metaforlarını kullandıkları belirlenmiştir. Ancak öğretmen adayları ile lise öğrencileri “baba” metaforunu kendi gruplarında en popüler metafor olarak kullanırken, ortaokul öğrencileri en fazla “anne” metaforunu kullanmışlardır. Bu bulgu fedakârlık teması ile katılımcıların yaşları arasında bir ilişki olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Çünkü ortaokul öğrencileri diğer grupta yer alan katılımcılara göre yaş açısından daha küçük olduklarından anneleri ile ilişki ve iletişimleri daha güçlüdür. Bu kapsamda Seyit Onbaşı'nın savaşta halkı için yapmış olduğu fedakarlığı “anne” metaforu ile ifade etmiş olabilecekleri şeklinde yorum yapılabilir. Ayrıca bu tema altında “arı ve kuş” metaforları en az iki grupta kullanılmıştır. Katılımcıların bu tema ile ilgili oluşturdukları metafor örnekleri aşağıda yer almıştır.

“Seyit onbaşı **anne** gibidir. Çünkü anneler her zaman yavruları için gücünün üzerinde olan işleri bile yaparlar. İşte seyit Onbaşı da vatanına karşı bu derece anacıdır. Seyit Onbaşı ailesinin karnını doyurmak için uğraşan **babaya** benzer. Çünkü baba bütün çaresizliklere rağmen her zaman direnip savaşır, hiçbir zaman pes etmez.” (Ortaokul)

“Seyit Onbaşı **fedakâr bir babaya** benzer. Çünkü bir baba nasıl ailesi için kendinden vazgeçerse bir asker de ülkesini korumak için canını feda ediyor. Seyit Onbaşı **muma** benzer. Çünkü karanlıkta ilk akla gelen ve ilk ihtiyaç duyulandır. Etrafına ışık yayabilmek için eriyip bitmeyi göze alır.” (Lise)

“Seyit Onbaşı yangını söndüren korkusuz, **fedakâr itfaiyeciyeye** benzer. Çünkü o tüm gücünü kullanarak düşman donanmasının amiral gemisini vurmasa belki de düşman Çanakkale boğazını geçip İstanbul’a ulaşarak tüm her şeyi yakıp kül edebilirdi. Seyit Onbaşı **Ulubatlı Hasan’a** benzer. Çünkü o da Ulubatlı Hasan gibi çok zor şartlar altında üstün özellikli gayretler göstermiştir. Birisi yüzyıllardır sahip olmak istediği şehri fethetmek için diğeri de yüzyıllardır yaşadığı topraklarını, değerlerini, köklerini savunmak için ölüme gitmeyi göze almış ve büyük başarılarla katkı sağlamıştır.” (Üniversite)

Katılımcıların oluşturdukları metaforlar temalara ayrıldığında en fazla metaforun yer aldığı beşinci tema Umut kategorisi olmuştur. Bu temaya ilişkin oluşturulan metaforlar Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5: Katılımcıların Umut Teması ile İlgili Oluşturdukları Metaforlar

Tema	Lisans	Lise 12. Sınıf		Ortaokul 8. Sınıf		
		f	Metaforlar	f	Metaforlar	f
Umut	Metaforlar	3	Çekirdeğin hücresi	1	Umut ışığı	2
	Umut	3	Ay	1	Yaralı ve ümitli ceylan	1
	Işık	2	Ölmek üzere olan çiçeğe verilen su	1	Ateşböceği	1
	Çöldeki su	2	Sürpriz hediye	1	Dayanak noktası	1
	Anahtar	2			Yıldız	1
	Meşale	2			Mum ışığı	1
	Ay	1			Gelecek	1
	Güneş	1				
	Köprü	1				
	Yazı tura gelme olasılığı	1				
	Kalbimiz	1				
	Teselli ödülü	1				
	Sobadaki son ateş	1				
	Yıldız	1				
	Kupkuru çöldeki fidan	1				
	İnşaatin son tuğlası	1				
	Türk tarihinin kaderi	1				
Toplam	16	23	4	4	7	8

Katılımcıların Umut teması ile ilgili oluşturulan metaforlar Tablo 5'te gösterilmiştir. Elde edilen bulgulara göre bu tema ile ilgili öğretmen adaylarının hem çeşit açısından (16), hem de frekans sayısı açısından ($f=23$) diğer katılımcılara göre en fazla metaforu oluşturduğu belirlenmiştir. Ortaokul öğrencileri 7 farklı metafor oluştururken bu metaforların frekans sayısı 8'dir. Lise öğrencilerinin ise hem çeşit (4), hem de frekans sayısı (4) açısından en az metafor oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının daha önceden Çanakkale Savaşı ile ilgili almış oldukları eğitimin bu temada etkili olduğu düşünülmektedir. Çünkü Seyit Onbaşı'nın Çanakkale Savaşı'ndaki varlığı ve tavrı tarihçiler tarafından savaşın kaderi açısından büyük bir kazanma umudunun oluşmasına neden olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Bu kapsamda öğretmen adaylarının bu görüşten etkilenerek diğer katılımcılara göre bu tema ile ilgili daha fazla metafor oluşturdukları şeklinde yorum yapılabilir. Bu tema altında öğretmen adayları en fazla "umut ve ışık" metaforunu kullanırken, ortaokul öğrencileri "umut ışığı" metaforunu kullanışlardır. Katılımcıların Umut teması ile ilgili oluşturdukları metafor örnekleri aşağıda yer almıştır.

"Seyit Onbaşı zifiri karanlıktaki **ateş böceğine** benzer. Çünkü o umutsuzluk içinde tüm cesaretiyle ortaya atılan, karanlığı bölen, insanların yeniden bir umut kazanmasına neden olan azimli ve cesur bir insandı. Seyit Onbaşı **yıldıza** benzer. Çünkü yıldız parladığında dünya aydınlanıyor ve gülüyor. Seyit Onbaşı da bir yıldız gibi bizi güldürdü." (Ortaokul)

"Seyit Onbaşı **ölmek üzere olan çiçeğe verilen suya** benzer. Çünkü artık bütün ümitlerini kaybeden bir orduya su gibi gelmiştir. Seyit Onbaşı **sürpriz hediyeye** benzer. Çünkü sürpriz hediyeler birden verildiği için insanları mutlu eder. İnsanlar hediye aldıklarında mutlu olurlar ve aralarındaki kardeşlik duygusu gelişir. Seyit Onbaşı da birden sürpriz hediye gibi ortaya çıkıp Oceans gemisini batırıp askerleri mutlu edip askerler arasındaki birlik, beraberlik ve kardeşlik duygusunu geliştirdi." (Lise)

"Seyit Onbaşı **çöldeki suya** benzer. Çünkü tüm ümitler bitti diye düşünüldüğü anda o koca mermiyi kaldırıp ateş etmiştir. Tıpkı bir insanın çölde su bulması gibi. Seyit Onbaşı **umuda** benzer. Çünkü umut yok olunca, inanç yok olunca bütün hayaller biter. Seyit Onbaşı'nın topu kaldırışı bir inanç işidir. Bundan da bir umut doğmuştur. Seyit Onbaşı karanlıkta açan **güneşe** benzer. Çünkü Seyit Onbaşı'nın 250 kg top mermisini kaldırması Çanakkale Savaşı'nın seyrini değiştirmede etkili olmuştur. Karanlıkta açan güneş de insanlara böyle umut olmuştur. Seyit Onbaşı'nın kahramanlığı bizim için karanlıkta açan güneştir." (Üniversite)

Katılımcılardan bazıları doğru metafor oluşturmuş ancak bu metaforların diğer temalarla ilişkisi kurulamamıştır. Bu metaforlar Diğer başlığı altında toplanmıştır. Bu temaya ilişkin bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: Katılımcıların Diğer Teması ile İlgili Oluşturdukları Metaforlar

Tema	Lise 12. Sınıf		Ortaokul 8. Sınıf			
	Lisans	f	Metaforlar	f	Metaforlar	f
Diğer	Kandil simidi	1	Arızalı telefon	1	Kaya	1
	Arı	1	Kör yılan	1	Madalyon	1
	İlahi adalet	1	Kalem	1	Bomba	1
	Tablo	1	Sıra arkadaşı	1	Tuğla	1
	Barut	1	Fırtına	1	Ok	1
	Böbrek	1	Çoban	1	Yaprak	1
	Kurşun	1	Tetik	1	Vücut	1
	Zincir	1			Elmas	1
	Doğa	1				
	Pragmatik tarihçi	1				
Toplam	10	10	7	7	8	8

Öğretmen adaylarının Seyit Onbaşı ile ilgili oluşturdukları metaforlar incelendiğinde benzer açıklamaya sahip metaforların aynı tema altında toplandığı belirlenmiştir. Ancak açıklaması hiçbir temaya uymayan ve birbiriyle ilişkisi bulunmayan metaforlar “diğer” başlığı altında bir temada toplanmıştır. Diğer teması ile ilgili en fazla metaforu öğretmen adayları (10) oluşturmuştur. Bunu ortaokul (8) ve lise öğrencileri (7) takip etmiştir. Bu tema altında toplam 25 metafor oluşturulmuştur. Katılımcıların bu tema ile ilgili oluşturdukları metafor örnekleri aşağıda yer almaktadır.

“Seyit Onbaşı bir **bombaya** benzer. Çünkü herkes artık savaşı kaybettik bırakalım derken Seyit Onbaşı bombayı fırlatır ve gemi batar. Bu yüzden Seyit Onbaşı patlamaya hazır bomba gibidir. (Ortaokul)

“Seyit Onbaşı 0.5 2B kaleme benzer. Çünkü çok zor bulunur. Eşi benzeri yoktur. Geride bıraktığı iz muhteşem ve görkemlidir.” (Lise)

“Seyit Onbaşı **tabloya** benzer. Çünkü tablo onu çizenin ya da bir olayın içinde bulunduğu durum hakkında bilgi ya da ipucu verir. Seyit Onbaşı da o anki mücadelenin ehemmiyeti hakkında bize bilgi/ipucu verir.” (Üniversite)

Araştırmanın ikinci alt problemi “Katılımcıların Seyit Onbaşı ile ilgili oluşturdukları metaforlar öğrenim gördükleri kademeler açısından nasıldır?” şeklindedir. Bu alt probleme ilişkin veriler katılımcıların öğrenim gördükleri kademeler (ortaokul, lise ve lisans) açısından incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7: Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Kademeler Açısından Metafor Oluşturma Durumları

Metafor oluşturma durumu	Lisans		Lise 12. Sınıf		Ortaokul 8. Sınıf	
	f	%	f	%	f	%
Doğru	209	80	143	67	168	59
Yanlış	43	16	51	24	108	38
Boş	11	4	19	9	9	3
Toplam	263	100	213	100	285	100

Tablo 7 incelendiğinde öğretmen adaylarının, lise ve ortaokul öğrencilerine göre daha fazla oranda metafor oluşturdukları tespit edilmiştir. Bu bulgu kapsamında öğretmen adaylarının % 80'i, lise öğrencilerinin % 67'si, ortaokul öğrencilerinin ise % 59'u Seyit Onbaşı ile ilgili doğru metafor oluşturmuşlardır. Yanlış metafor oluşturan katılımcı oranları incelendiğinde ise en fazla yanlış metafor oluşturan katılımcı grubunun ortaokul % 38 öğrencileri olduğu belirlenmiştir. Bu grubu lise öğrencileri % 24 ve öğretmen adayları % 16 takip etmiştir. Seyit Onbaşı ile ilgili hiç metafor oluşturmamış öğrenci oranları incelendiğinde lise öğrencilerinin % 9'unun, öğretmen adaylarının % 4'ünün, ortaokul öğrencilerinin ise % 3'ünün metafor oluşturamadığı ortaya çıkmıştır. Katılımcıların öğrenim gördükleri kademeler açısından metafor oluşturma durumları genel olarak incelendiğinde metafor oluşturma durumu ile eğitim düzeyi arasında pozitif bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Eğitim düzeyi arttıkça doğru metafor oluşturma oranı da artmıştır. Bu bulgu metafor oluşturma durumunun bireylerin konuya ilişkin sahip oldukları önbilgilerden ve eğitim seviyesinden etkilendiği şeklinde yorumlanabilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışma ortaokul ve lise öğrencileri ile öğretmen adaylarının Seyit Onbaşı ile ilgili sahip oldukları algıya ilişkin oluşturdukları metaforları tespit etmek amacıyla yürütülmüştür. Araştırmanın ilk alt problemi katılımcıların Seyit Onbaşı ile ilgili oluşturdukları metaforların neler olduğunu belirlemektir. Bu kapsamda katılımcıların oluşturdukları benzer metaforlar kodlanmış ve temalara ayrılmıştır. Katılımcıların oluşturdukları metaforlar "Güç, Kurtarıcı/koruyucu, Olağanüstülük, Fedakârlık, Umut ve Diğer" temaları altında toplanmıştır. Bu kodlama katılımcıların metaforlarına ilişkin yapmış oldukları açıklamalar doğrultusunda yapılmıştır. Bu kapsamda elde edilen sonuçlar ilgili literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Katılımcıların oluşturdukları metaforlar incelendiğinde en fazla Güç teması ile ilgili metafor oluşturulduğu belirlenmiştir. Bu tema ile ilgili en fazla meta-

foru ise ortaokul öğrencilerinin oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcılar bu tema ile ilgili en fazla “aslan” metaforunu kullanmışlardır ve bunun dışında “vinç ve halterci” her üç grupta da metafor olarak kullanılmıştır. Güç teması ile ilgili oluşturulan metaforların açıklamaları incelendiğinde öğrencilerin Seyit Onbaşı’nın fiziki özelliklerini ve kas kuvvetini düşünerek bu metaforları oluşturdukları ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda ortaokul öğrencilerinin Seyit Onbaşı ile ilgili algılarının daha çok onun fiziki gücü üzerinde odaklandığı, bu açıdan diğer gruplara göre bu tema ile ilgili daha fazla metafor oluşturdukları şeklinde yorumlanabilir. Katılımcıların oluşturdukları metaforlar incelendiğinde ortaya çıkan bir diğer tema ise Koruyucu/kurtarıcı temasıdır. Bu tema ile ilgili hem çeşit hem de frekans açısından en fazla metaforu öğretmen adaylarının oluşturduğu, en az metaforu ise ortaokul öğrencilerinin oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların bu tema ile ilgili oluşturdukları metaforlar incelendiğinde katılımcıların Seyit Onbaşı’nın savaşın seyrini değiştiren kurtarıcı kimliği üzerinde durdukları ve gerek savaşın gerekse Seyit Onbaşı’nın savaş için ifade ettiği manevi ruha atıfta buldukları ortaya çıkmıştır. Ortaokul öğrencilerinin bu tema ile ilgili en az metafor oluşturan grupta yer alma nedenlerinin ise onların zihinsel gelişimleri ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Çünkü ortaokul öğrencileri yaş itibarı ile henüz tam olarak soyut düşünme evresinde bulunmadıkları için manevi ruha atıfta bulunan metafor oluşturmada zorlanmış olabilirler. Oysa bir önceki tema olan Güç teması fiziksel açıdan daha somut bir tema olduğundan ortaokul öğrencileri bu tema ile ilgili en fazla metafor oluşturan grup olmuştur. Bu iki tema birlikte değerlendirildiğinde grupların daha çok zihinsel olgunluklarına uygun ve duygularını yansıtan metaforlar oluşturdukları ortaya çıkmıştır. Seniavskii ve Seniavskaia (2010) savaş olgusunun duygusal bir yoğunluk içerdiğini ve savaşa katılanların yanı sıra bunlarla aynı milli kimliğe sahip olanlarda da ortak duyguyu devam ettirdiğini belirtmiştir. Çalışmada oluşturulan metaforlar incelendiğinde katılımcıların oluşturdukları metaforlara bu duygusal yoğunluğu fazlasıyla yansıttıkları görülmektedir. Gençoğlu (2016) Türkiye’de ulusal kimliğin oluşmasında ve yeniden üretilmesinde Çanakkale Savaşı anlatılarının rolünü belirlemeyi amaçladığı tez çalışmasında bu anlatıların tarih yazımında ve tarih dışı kültürel sembollerdeki formlarını eleştirel söylem analizi ile incelemiştir. Çalışma sonucunda ulusal kimliğin oluşmasında Seyit Onbaşı gibi popüler imajların çaresizlik durumlarının değil, başarı öykülerinin sıkça kullanıldığı belirlenmiştir. Ders kitaplarında özellikle Seyit Onbaşı’nın top mermisini kaldırdığı resme yer verilerek savaşın seyrini değiştirdiği özel konuma dikkat çekilmiştir. Bu kahramanlık bazı kaynaklarda destanlaştırılarak anlatılmıştır. Gençoğlu çalışmasında kahramanların güçlü ve başarılı imajlarının yer aldığı anlatılarla gençlerde bu doğrultuda bir milli kimlik algısı oluşturulma-

ya çalışıldığını ifade etmiştir. Bu çalışmada da katılımcıların Seyit Onbaşı için “aslan, Hızır, anne veya yıldız” gibi metaforlar kullanmaları güçlü, kahraman ve fedakâr Türk askeri imajına yönelik algıya sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir. Bu algının oluşmasında ise Gençoğlu tarafından bahsedilen tarihsel anlatıların önemli etkisi olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların Olağanüstülük teması başlığı altında Seyit Onbaşı ile ilgili hayali ve gerçek kahramanlar gibi insanüstü özelliklere vurgu yaparak metafor oluşturdukları belirlenmiştir. Bu tema ile ilgili en fazla metafor öğretmen adayları tarafından oluşturulmuştur. “Atom karınca ve süper kahraman” metaforları bu tema ile ilgili en sık kullanılan metaforlar olarak belirlenmiştir. Bunun dışında “destan, dev, Herkül” üç gruptan ikisi tarafından ortak kullanılan metaforlar arasındadır. Çocukların yetişkinlere göre zihinsel tasarım açısından gerçek ve hayal dünyasının zaman zaman ilişkilendirildiği daha fantastik bir algıya sahip oldukları bilinmektedir. Bu açıdan ortaokul öğrencileri buldukları yaş itibarı daha fantastik düşünen bir evrede bulunmaktadır. Bu kapsamda ortaokul öğrencilerinin olağanüstülük veya gerçeküstülük ile ilişkili daha fazla metafor oluşturmaları beklenirdi. Ancak bu tema ile ilgili en az metafor çeşidi oluşturan grup ortaokul öğrencileri olmuştur. Bu sonuç ortaokul öğrencilerinin fantastik düşünme evresine en yakın grup olmasına rağmen hayal güçlerinin yeterince gelişmemiş olduğunu veya metaforlarını bu zihinsel tasarım ile kurgulayamadıklarını ortaya çıkarmıştır. Bu durum, eğitim ve öğretimde öğrencilerin hayal dünyasını geliştirecek farklı öğretim teknik ve yöntemlerine yeterince yer verilmediğinden kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir. Hayal gücü yeterince gelişmeyen çocukların yaratıcı düşünme becerilerinin de bu durumdan olumsuz etkileneyeceği düşünülmektedir. Bu açıdan eğitim ve öğretimde “metafor” gibi farklı teknik ve yöntemlere daha fazla yer verilmesi öğrencilerin hayal dünyasını geliştirmeye katkı sağlayabilir. Pala (2018) sekizinci sınıf öğrencilerinin Çanakkale cephesine ilişkin bilgi düzeylerini belirlemek amacı ile yürüttüğü çalışmada, öğrencilerin Çanakkale cephesi ile ilgili görüşlerini almıştır. Çalışma sonucunda 39 öğrenciden 3'ünün Çanakkale cephesi için “Seyit Onbaşı'nın kahramanlık yaptığı cephe” ifadesini kullandığı belirlenmiştir. Yazıcı (2013) lise müfredat programlarında ve ders kitaplarında Çanakkale Savaşı'nın öğretimini eleştirel bir yaklaşımla incelediği çalışmada ders kitabında Seyit Onbaşı ile ilgili kısa bir bilgiye yer verildiğini ve savaşta yapmış olduğu kahramanlığın anlatıldığını belirtmiştir. Pala (2018) ve Yazıcı (2013)'nin yapmış oldukları çalışma sonucunda kaynaklarda Seyit Onbaşı'nın kahraman kimliğine vurgu yapıldığı ve öğrencilerin algısının da bu yönde etkilendiği sonucuna ulaşılabilir. Bu çalışmada öğrenci ve öğretmen adaylarının Seyit Onbaşı ile ilgili farklı kahramanları ya da kahramanlara ait özellikleri metafor olarak kullandıkları belirlenmiştir. Bu açıdan Pala (2018) ve

Yazıcı (2013)'nın çalışmalarının sonucu mevcut çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Seyit Onbaşı ve onun gibi Çanakkale Savaşı'nda üstün başarı göstermiş olan pek çok kahraman ders kitaplarında yeterince yer bulamasa da edebi metinlerde bu kahramanlara daha fazla yer verilmiştir. Yılmaz (2017) metinlerarası ilişkiler bağlamında Çanakkale Savaşları'nı konu alan romanlar ve Çanakkale Savaşları ile ilgili anlatıları incelediği çalışmada Çanakkale Savaşları'nı konu alan romanların nerdeyse tamamında Seyit Onbaşı ile ilgili anlatıların yer aldığını ve bu anlatıların efsanevi bir üslupla sunulduğunu ifade etmiştir. Bu durum bireylerde Seyit Onbaşı ile ilgili insanüstü bir kahraman algısına neden olabilir. Bu çalışmada oluşturulan metaforlarda bu tür ifadelerin yer aldığı belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğrenci ve öğretmen adaylarının eğitim düzeyleri düşünüldüğünde bu tür edebi metinlerle karşılaştıkları ve metaforlarında bu edebi metinlerin etkisinin olduğu düşünülmektedir.

Fedakârlık teması ile ilgili en fazla metaforu öğretmen adayları oluşturmuştur. Bu tema ile ilgili her üç grubun da en fazla "baba ve anne" metaforlarını kullandıkları belirlenmiştir. Ancak öğretmen adayları ile lise öğrencileri "baba" metaforunu kendi gruplarında en popüler metafor olarak kullanırken, ortaokul öğrencileri en fazla "anne" metaforunu kullanmışlardır. Bu bulgu fedakârlık teması ile katılımcıların yaşları arasında bir ilişki olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Çünkü ortaokul öğrencileri diğer grupta yer alan katılımcılara göre yaş açısından daha küçük olduklarından anneleri ile ilişki ve iletişimleri daha güçlüdür. Bu kapsamda Seyit Onbaşı'nın savaşta halkı için yapmış olduğu fedakarlığı "anne" metaforu ile ifade etmiş olabilecekleri şeklinde yorum yapılabilir. Fedakârlık bünyesinde sevgi, dayanışma ve sorumluluk değerlerini barındırır. Bu açıdan herhangi bir kişinin fedakarlıkta bulunması için bu değerlere sahip olması beklenmektedir. Katılımcılar bu temaya ilişkin oluşturdukları metaforlar ile Seyit Onbaşı'nın bu değerlere sahip olduğunu düşünmüş olabilirler. Faiz ve Karasu Avcı (2019) ortaokul öğrencilerinin tarihi kahramanları ilişkilendirdikleri değerlere yönelik yaptıkları çalışmada öğrencilerin Seyit Onbaşı'yı sevgi, dayanışma, dürüstlük, sorumluluk ve vatanseverlik gibi içinde fedakârlık içeren değerlerle ilişkilendirdiklerini tespit etmişlerdir.

Umut teması ile ilgili öğretmen adaylarının hem çeşit açısından hem de frekans sayısı açısından diğer gruplara göre en fazla metaforu oluşturduğu belirlenmiştir. Bu tema ile ilgili öğretmen adayları en fazla "umut ve ışık" metaforunu kullanırken, ortaokul öğrencileri "umut ışığı" metaforunu kullanmışlardır. Öğretmen adaylarının daha önceden Çanakkale Savaşı ile ilgili almış oldukları eğitimin bu temada etkili olduğu düşünülmektedir. Çünkü Seyit Onbaşı'nın Çanakkale Savaşı'ndaki varlığı ve tavrı tarihçiler tarafından savaşın kaderi açısından büyük bir kazanma umudunun oluşmasına neden olduğu şeklinde

yorumlanmaktadır. Bu kapsamda öğretmen adaylarının bu görüşten etkilenerek diğer katılımcılara göre bu tema ile ilgili daha fazla metafor oluşturdukları şeklinde yorum yapılabilir.

Bu çalışmada katılımcıların oluşturdukları metaforlara ilişkin yapmış oldukları açıklamalar incelenerek belirtilen temalar belirlenmiştir. Bu kapsamda Seyit Onbaşı'nın çok ağır bir mermiyi kaldırması ile fiziksel gücüne, son anda düşman zırhlısını batırması ile kurtarıcı rolüne, kaldırdığı ağırlığın insanüstü bir güç gerektirmesi ile olağanüstü yönüne, ağır bombardıman altında kendi canını düşünmek yerine vatan için savaşa devam etmesi ile yapmış olduğu fedakârlığa ve savaşın seyrini değiştirmesi ile insanlara umut olmasına atıfta bulunan metaforlar oluşturulduğu ortaya çıkmıştır.

Bu çalışma ortaokul ve lise öğrencileri ile öğretmen adaylarının Seyit Onbaşı ile ilgili sahip oldukları algıya ilişkin oluşturdukları metaforları tespit etmek amacıyla yürütülmüştür. Elde edilen bulgular sonucunda öğretmen adaylarının lise ve ortaokul öğrencilerine göre Seyit Onbaşı ile ilgili daha fazla oranda metafor oluşturdukları tespit edilmiştir. Yanlış metafor oluşturan katılımcı oranları incelendiğinde ise en fazla yanlış metafor oluşturan katılımcı grubunun ortaokul öğrencileri olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri programlar açısından metafor oluşturma durumları incelendiğinde öğretmen adaylarının yaklaşık % 80'nin Seyit Onbaşı ile ilgili doğru metafor oluşturdukları belirlenmiştir. Bireylerin sahip oldukları ön bilgi oluşturacakları metaforları doğrudan etkilemektedir. Birey konu ile ilgili ne kadar çok bilgi, beceri, tecrübe veya yaşantıya sahipse konu ile ilgili daha fazla metafor oluşturabilir. Bu ön bilgiler sadece bireyin oluşturacağı metafor sayısını değil içeriğini de önemli ölçüde etkilemektedir. Lakoff ve Johnson (1980) metaforu, "bir şeyi diğerine göre deneyimlemek" şeklinde tanımlamışlardır. Forceville ise metaforun insan bilişinin temel mekanizmalarından biri olarak anlaşılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu açıdan bireyin metafor oluşturmak için bilişsel çağrışım yaptırabilecek ön bilgilere yeterince sahip olması gerekmektedir. Çalışmaya dahil olan katılımcılar incelendiğinde öğretmen adayları gerek yaş, gerekse eğitim düzeyi açısından en donanımlı olan gruptur. Ortaokul öğrencileri de aynı şekilde en küçük ve eğitim düzeyi en düşük gruptur. Bu açıdan öğretmen adayları Seyit Onbaşı ile ilgili daha fazla bilgi ve tecrübe sahiptir. Sahip oldukları önbilgileri metaforlarına yansıtmış ve çalışmada en fazla metafor oluşturan grup olarak ön plana çıkmışlardır. Doğan (2015) öğrenci ve öğretmen adaylarının Çanakkale Savaşı'na ilişkin metaforik algılarını belirlemek amacı ile yürütmüş olduğu çalışmada öğretmen adaylarının öğrencilere göre daha fazla metafor oluşturduklarını ortaya çıkarmıştır. Sonuç olarak katılımcıların oluşturdukları metaforlar incelendiğinde katılımcıların

Seyit Onbaşı ile ilgili güçlü, kahraman, başarılı ve fedakâr bir Türk askeri olduğu ve Çanakkale Savaşı'nın kazanılmasında önemli bir yeri olduğuna ilişkin algıya sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

ÖNERİLER

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

- Yapılan bu araştırma sonucunda Çanakkale Savaşları'nın simge isimlerinden olan Seyit Onbaşı'ya ilişkin en fazla metaforun öğretmen adayları tarafından oluşturulduğu belirlenmiştir. Lise ve ortaokul öğrencilerinin Seyit Onbaşı ve onun bu zaferin kazanılmasındaki rolüne ilişkin yeterli bilgiye sahip olmadıkları düşünülmektedir. Bu açıdan öğretim programlarında yer alan tarihi konuların öğretiminde Seyit Onbaşı gibi tarihi kahramanlara daha fazla yer verilmelidir.
- Tarihi kahramanlar milli kimliğin oluşmasında önemli bir etkiye sahiptirler. Bu çalışmada katılımcıların oluşturdukları metaforlardan onların Seyit Onbaşı ile ilgili başarılı ve güçlü Türk askeri algısına sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bireylerin milli kimlik algılarına etki edecek farklı tarihi kahramanlar ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır.
- Bu çalışmada bazı öğrencilerin metafor oluşturmada zorlandıkları görülmüştür. Bu açıdan özellikle öğretmenlerin ortaokul ve lise öğrencilerinin metaforik düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağlayacak etkinlikler tasarlamalıdır.

KAYNAKÇA

- Aslan, Ü. (2017) Ortaokullarda Okutulan Türkiye Cumhuriyeti ve Atatürkçülük Adlı Ders Kitaplarında Çanakkale Savaşları, (Ed. Mehdi İlhan, Mehmet Bulut ve İbrahim G. Yumuşak), *Çanakkale 1915 Tarih, Edebiyat ve Sanat (içinde 593-610)*, İstanbul: Zaim Üniversitesi.
- Arslan, M. M. ve Bayrakçı, M. (2006). Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim-Öğretim Açısından İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 171, ss. 100-108.
- Doğan, Y. (2015). 100. Yılında Öğretmen Adayları ve Öğrencilerin Bakışıyla Çanakkale Savaşları: Bir Metafor Araştırması, *Turkish Studies*, 10(3), ss. 369-386.
- Faiz, M. ve Karasu Avcı, E. (2019). Tarihi Kahramanların Değerler Eğitiminde Rol Model Olarak Kullanılmasına İlişkin Ortaokul Öğrencilerinin Algıları, *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), ss. 694-724. <http://efdergi.yyu.edu.tr> <http://dx.doi.org/10.23891/efdyu.2019.138>
- Forceville, C. (2006). Non-verbal and Multimodal Metaphor in a Cognitivist Framework: Agendas for Research. In: Gitte Kristiansen, Michel Achard, René Dirven and Francisco Ruiz de Mendoza Ibàñez (Eds.), *Cognitive Linguistics: Current Applications and Future Perspectives (pp.379-402)*, Berlin: Mouton de Gruyter.
- Gençoğlu, A. (2016). *Türkiye'de Siyasi İktidar Değişiklikleri ve Ortaöğretim Tarih Ders Kitaplarında Osmanlı Algısı (1970-1980)*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gök, B. (2014). Çanakkale Deniz ve Kara Savaşları: Sebepleri, Gelişimi ve Sonuçları (Çanakkale Zaferinin 99. Yıldönümü Anısına), *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2, ss. 117-145.
- Kalyoncu, R. (2012). Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının "Öğretmenlik" Kavramına İlişkin Metaforları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), ss. 471-484.
- Lakoff, G. ve Johnsan, M. (1980) *Metaphors We Live by*. London: The university of Chicago Press.
- Luke, T. W. (2004) *Megametaphors: Re-reading Globalization and Virtualization as Rhetorics of World Politics, Metaphorical World Politics*, Eds. F. A. Beer and C. De Landtsheer. East Lansing: Michigan State University Press.

- Markham, A. N. (2003). *Metaphors Reflecting and Shaping the Reality of the Internet: Tool, Place, Way of Being*. (Unpublished manuscript) Presented at the 4th annual conference of the International Association of Internet Researchers (AoIR), Toronto, Canada, October 2003. Retrieved from <http://markham.internetinquiry.org/writing/MarkhamTPW.pdf>
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *Ortaöğretim Tarih Dersi (9, 10 ve 11. Sınıflar) Öğretim Programı*, 09.10.2019 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- Özdemir, U. Ş. (2015). *Çanakkale Hakikatleri: Çanakkale Savaşları'nda Yaşanan Gerçek Hikayeler*, İstanbul: AZ Kitap.
- Pala, F. (2018). 8. Sınıf Öğrencilerinin Çanakkale Cephesine İlişkin Bilgi Düzeyleri. *Araştırma ve Deneyim Dergisi*. 3(2), ss. 62-74.
- Robson, C. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri Gerçek Dünya Araştırması*. (Çev. Ed. Şakir Çankır ve Nihan Demirkasımoğlu). Ankara: Anı yayıncılık.
- Sarıkoyuncu, A. ve Sarıkoyuncu Değerli, E. (2009). Avustralya Basınında Çanakkale Muharebeleri, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi Çanakkale Savaşı Özel Sayısı*, 73(25), ss. 39-62.
- Seniavskii, A. S. ve Seniavskaia, E. S. (2010). The Historical Memory of Twentieth-Centry Wars as an Arena of Ideological, Political and Psychological Confrontation, *Russian Studies in History*, 49(1), ss. 53-91.
- Tannehill, D. ve MacPhail, A. (2014) What Examining Teaching Metaphors Tells Us about Pre-Service Teachers' Developing Beliefs about Teaching and Learning, *Physical Education and Sport Pedagogy*, 19(2), 149-163.
- Taşkıran, C. (2009). 18 Mart Çanakkale Deniz Savaşı, *Atatürk araştırma Merkezi Dergisi Çanakkale Savaşı Özel Sayısı*, 73(25), ss. 25-38.
- Turan, R. (2015). Türkiye'de İlköğretim Tarih Öğretiminde Çanakkale Savaşları (1985-2015). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(USBES Özel Sayısı I), ss. 287-306.
- Yazıcı, N. (2013). Lise Müfredat Programlarında ve Ders Kitaplarında Çanakkale Savaşı'nın Öğretimi Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), ss. 535-550.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, B. (2017). Metinler Arası İlişkiler Bağlamında Çanakkale Savaşları'nı Konu Alan Romanlar ve Çanakkale Savaşları ile İlgili Anlatılar. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 2(2), ss. 416-424.